

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 Серпня 2021 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

_____ 2021 року

М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
денної форми навчання**

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри публічного управління та
адміністрування, кандидат наук з державного
управління
26 Серпня 2021 року

_____ Сергій КІНДЗЕРСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування
27 Серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор наук з державного
управління, кандидат економічних наук,
доцент
27 Серпня 2021 року

_____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
27 Серпня 2021 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

Обліковий обсяг 1,1 ум.др.арк.

ЗМІСТ

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	4
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	4
	1.2.	Лекції	–	5
	1.3.	Семінарські (практичні) заняття	–	7
	1.4.	Самостійна робота студентів	–	13
	1.5.	Індивідуальні завдання	–	14
	1.6.	Підсумковий контроль	–	15
2.	Схема нарахування балів		–	16
3.	Рекомендовані джерела		–	18
	3.1.	Основні джерела	–	18
	3.2.	Допоміжні джерела	–	19
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	21

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Суть і принципи соціального забезпечення	9	2	2	-	-	5
2.	Соціальне забезпечення як базова категорія соціальної держави	10	3	2	-	-	5
3.	Суб'єкти і правовідносини у сфері соціального забезпечення	9	2	2	-	-	5
4.	Державне регулювання у сфері соціального забезпечення	9	2	2	-	-	5
5.	Управління в системі пенсійного забезпечення	11	3	3	-	-	5
6.	Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності	11	3	3	-	-	5
7.	Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	10	3	2	-	-	5
8.	Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	9	2	2	-	-	5
9.	Управління в системі надання соціальних послуг особам, які опинилися у важких життєвих обставинах	9	2	2	-	-	5
10.	Управління в системі призначення та виплати соціальних допомог, компенсацій та пільг	9	2	2			5
11.	Особливості управління в системі соціального забезпечення військовослужбовців та поліціантів	9	2	2			5
	Усього	105	26	24	-	-	55

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Денна форма
1.	Суть і принципи соціального забезпечення	2
1.1.	Суть соціального забезпечення.	
1.2.	Принципи соціального забезпечення	
2.	Соціальне забезпечення як базова категорія соціальної держави	3
2.1.	Поняття та ознаки соціальної держави	
2.2.	Соціальне забезпечення як складова соціальної політики	
2.3.	Соціальні зобов'язання держави в сфері соціального	
2.4.	забезпечення	
2.5.	Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія	
2.6.	соціальної держави	
2.7.	Компоненти соціального забезпечення	
2.8.	Концепції соціального забезпечення	
2.8.	Теорія соціального захисту	
2.8.	Функції соціального забезпечення	
3.	Суб'єкти і правовідносини у сфері соціального забезпечення	2
3.1.	Поняття правовідносин та органи управління соціальним	
3.2.	забезпеченням	
3.3.	Сфера призначення соціального забезпечення	
3.4.	Власні (самоврядні) повноваження органів управління	
3.5.	соціальним забезпеченням	
3.5.	Делеговані повноваження органів управління соціальним	
3.5.	забезпеченням	
3.5.	Зловживання у сфері соціального забезпечення	
4.	Державне регулювання у сфері соціального забезпечення	2
4.1.	Суть і необхідність державного регулювання	
4.2.	Основи державного регулювання у сфері соціального	
4.3.	забезпечення	
4.3.	Система органів державного регулювання у сфері соціального	
4.3.	забезпечення	
5.	Управління в системі пенсійного забезпечення	3
5.1.	Система пенсійного забезпечення та його рівні в Україні	
5.2.	Солідарна система загальнообов'язкового державного	
5.3.	пенсійного страхування	
5.4.	Пільгове пенсійне забезпечення	
5.5.	Порядок призначення та виплати пенсії у солідарній системі	
5.6.	загальнообов'язкового державного пенсійного страхування	
5.6.	Накопичувальна система загальнообов'язкового державного	
5.6.	пенсійного страхування	
5.6.	Особливості функціонування системи недержавного пенсійного	
5.6.	забезпечення	
6.	Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатности	3
6.1.	Загальна характеристика соціального страхування у зв'язку з	
6.2.	тимчасовою втратою працездатности	
6.3.	Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за	
6.3.	соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою	
6.3.	працездатности	

	Призначення та виплата матеріального забезпечення, надання соціальних послуг за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності	
7.	Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	3
7.1.	Загальна характеристика соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	
7.2.	Медико-соціальна експертиза потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання	
7.3.	Страхові виплати внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання	
7.4.	Страхові витрати на медичну і соціальну допомогу	
7.5.	Страхові виплати у разі втрати годувальника	
7.6.	Порядок здійснення страхових виплат за соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання	
8.	Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	2
8.1.	Загальна характеристика соціального страхування на випадок безробіття	
8.2.	Види, порядок призначення та виплати матеріального забезпечення за соціальним страхування на випадок безробіття	
8.3.	Види соціальних послуг за соціальним страхування на випадок безробіття	
9.	Управління в системі надання соціальних послуг особам, які опинилися у важких життєвих обставинах	2
9.1.	Загальна характеристика системи надання соціальних послуг	
9.2.	Види соціальних послуг	
9.3.	Порядок надання соціальних послуг	
10.	Управління в системі призначення та виплати соціальних допомог, компенсацій та пільг	2
10.1.	Загальна характеристика соціальних допомог, компенсацій та пільг.	
10.2.		
10.3.	Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю	
11.	Особливості управління в системі соціального забезпечення військовослужбовців та поліціантів	2
11.1.	Правові основи соціального захисту поліціантів	
11.2.	Правові засади соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей	
	Усього	18

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1: Суть і принципи соціального забезпечення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Мета і завдання дисципліни «Управління соціальним забезпеченням».
2. Дисципліна «Управління соціальним забезпеченням» у системі взаємопов'язаних дисциплін.
3. Суть соціального забезпечення.
4. Принципи соціального забезпечення.
5. Основні наукові терміни і поняття дисципліни «Управління соціальним забезпеченням».

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальне забезпечення, соціальний захист, соціальне страхування, соціальна виплата, соціальна послуга, соціальна підтримка, соціально-забезпечувальні правовідносини, отримувач соціального забезпечення, принцип соціального страхування, правило еквівалентності, принцип допомоги, правило перерозподілу, принцип соціальної солідарності, соціальна солідарність, інтертемпоральний (міжчасовий) перерозподіл.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Правило еквівалентності у соціальному забезпеченні.
- Правило перерозподілу у соціальному забезпеченні.
- Інтертемпоральний (міжчасовий) перерозподіл у соціальному забезпеченні.

Семінарське заняття 2

Тема 2: Соціальне забезпечення як базова категорія соціальної держави

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та ознаки соціальної держави
2. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики
3. Соціальні зобов'язання держави в сфері соціального забезпечення
4. Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія соціальної держави
5. Компоненти соціального забезпечення.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна держава, соціальна політика, соціальні зобов'язання, соціальні стандарти, соціальні виплати, державна гарантованість встановлення прав у сфері соціального захисту, принцип пріоритетності законодавчого регулювання відносин із соціального забезпечення, принцип єдності й диференціації у правовому регулюванні відносин із соціального забезпечення, принцип універсальності права на соціальний захист (соціального забезпечення) та тісно пов'язаних із ним прав, принцип відповідності соціального забезпечення гідному рівню та якості життя (прожитковому мінімуму, принцип ефективності й доступності соціальної реабілітації, принцип розвитку права соціального забезпечення, законодавства із урахуванням міжнародних та/або європейських соціальних стандартів.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Функції соціального забезпечення.
- Теорія соціального захисту
- Концепції соціального забезпечення

Семінарське заняття 3

Тема 3: Суб'єкти і правовідносини у сфері соціального забезпечення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття правовідносин та органи управління соціальним забезпеченням
2. Сфера призначення соціального забезпечення
3. Власні (самоврядні) повноваження органів управління соціальним забезпеченням
4. Делеговані повноваження органів управління соціальним забезпеченням
5. Зловживання у сфері соціального забезпечення

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціально-забезпечувальні правовідносини, соціальні ризики, повна втрата працездатності, часткова втрата працездатності, тимчасова втрата працездатності, втрата годувальника, безробіття з незалежних від особи обставин, старість, інвалідність, сфера загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, сфера загальнообов'язкового державного соціального страхування, сфера недержавного пенсійного забезпечення, сфера надання (нестрахових) соціальних послуг особам, які опинилися в складних життєвих ситуаціях, сфера призначення та виплати державних соціальних допомог, пільг та компенсацій.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Соціально-забезпечувальні правовідносини.
- Допоміжні правовідносини
- Поняття соціальних ризиків
- Конституційні соціальні ризики.

Семінарське заняття 4

Тема 4: Державне регулювання у сфері соціального забезпечення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Суть і необхідність державного регулювання
2. Основи державного регулювання у сфері соціального забезпечення
3. Система органів державного регулювання у сфері соціального забезпечення
4. Відповідальність у сфері соціального забезпечення

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: державне регулювання; органи, які ухвалюють рішення щодо надання або відмови в наданні спеціального статусу; соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю; центр соціально-психологічної реабілітації; соціальний центр матері та дитини; центр для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді; центр соціально-психологічної допомоги; соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей; позбавлених батьківського піклування; денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства; лікарсько-консультативні комісії; медико-соціальні експертні комісії.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Установи (заклади) соціальної підтримки.
- Фонди соціального страхування
- Суб'єкти, які сприяють реалізації права на соціальне забезпечення

Семінарське заняття 5

Тема 5: Управління в системі пенсійного забезпечення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Система пенсійного забезпечення та його рівні в Україні
2. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

3. Пільгове пенсійне забезпечення
4. Порядок призначення та виплати пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
5. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
6. Особливості функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: система пенсійного забезпечення, солідарний та накопичувальний рівень, накопичувальна пенсійна система, накопичувальний фонд України, третій рівень пенсійного забезпечення, ознаки недержавного пенсійного забезпечення, пенсійний вік, застраховані в обов'язковому порядку, застраховані в добровільному порядку, функції страховика, патронатний вихователь, пенсія за віком, пенсія по інвалідності, пенсія у зв'язку з втратою годувальника, пенсія за вислугу років, призначення пенсії, виплата пенсії, довічна пенсія, одноразова грошова допомога, довічна пенсія зі встановленим періодом, довічно обумовлена пенсія, довічна пенсія подружжя, одноразова грошова виплата, професійний недержавний пенсійний фонд, пенсійний контракт, пенсія на визначений строк.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Види пенсій.
- Види пенсійних виплат.
- Недержавний пенсійний фонд.
- Пенсійний контракт.

Семінарське заняття 6

Тема 6: Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

Питання для усного опитування та дискусії

1. Загальна характеристика соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
2. Суб'єкти соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
3. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
4. Призначення та виплата матеріального забезпечення за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
5. Надання соціальних послуг за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: механізм надання матеріального забезпечення та соціальних послуг в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною); допомога по вагітності та пологах; допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві); оплата лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм; отримувачі соціального забезпечення; застраховані в обов'язковому порядку особи, на користь яких сплачувалися страхові внески; застраховані в добровільному порядку особи, на користь яких сплачувалися страхові внески.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві.
- Необхідність догляду за хворою дитиною віком до 14-ти років.

- Необхідність догляду за хворим членом сім'ї (крім догляду за хворою дитиною віком до 14-ти років).
- Догляд за дитиною віком до 3-ох років або дитиною з інвалідністю віком до 18-ти років тільки у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за цією дитиною.
- Тимчасове переведення застрахованої особи відповідно до медичного висновку на легшу, нижчеоплачувану роботу.

Семінарське заняття 7

Тема 7: Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Питання для усного опитування та дискусії

1. Загальна характеристика соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності
2. Медико-соціальна експертиза потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання
3. Страхові виплати внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання
4. Страхові витрати на медичну і соціальну допомогу
5. Страхові виплати у разі втрати годувальника
6. Порядок здійснення страхових виплат за соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: щомісячна страхова виплата втраченого заробітку (або відповідної його частини) залежно від ступеня втрати потерпілим професійної працездатності; страхова виплата в установлених випадках одноразової допомоги потерпілому (членам його сім'ї та особам, які перебували на утриманні померлого; страхова виплата дитині, яка народилася з інвалідністю внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності; страхові витрати на медичну та соціальну допомогу; отримувачі соціального забезпечення; застраховані в обов'язковому порядку особи, на користь яких сплачувалися страхові внески; застраховані в добровільному порядку особи, на користь яких сплачувалися страхові внески; суб'єкти соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Акти розслідування нещасного випадку або акт розслідування професійного захворювання (отруєння) відповідно до змісту норм Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
- Страхова виплата потерпілому під час професійної реабілітації.
- Страхова виплата дитині, яка народилася з інвалідністю внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності.
- Фінансування (відшкодування) витрат на забезпечення потерпілих лікарськими засобами та виробами медичного призначення.

Семінарське заняття 8

Тема 8: Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття

Питання для усного опитування та дискусії

1. Загальна характеристика соціального страхування на випадок безробіття
2. Види матеріального забезпечення за соціальним страхування на випадок безробіття

3. Порядок призначення та виплати матеріального забезпечення за соціальним страхуванням на випадок безробіття
4. Види соціальних послуг за соціальним страхуванням на випадок безробіття

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: допомога по безробіттю, зокрема одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні; допомога по частковому безробітті; соціальні послуги; отримувачі соціального забезпечення; застраховані в обов'язковому порядку особи, на користь яких сплачувалися страхові внески; застраховані в добровільному порядку особи, на користь яких сплачувалися страхові внески; особи, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню, на користь яких не сплачувалися страхові внески або ж інформація про сплату є невідомою; застраховані працівники в стані часткового безробіття; працюючі пенсіонери (право на обмежене коло соціальних послуг); суб'єкти соціального страхування на випадок безробіття; професійне навчання безробітних за робітничими професіями; професійне навчання безробітних з вищою освітою; стажування та підвищення кваліфікації безробітних на курсах цільового призначення; профорієнтація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Умови отримання соціального забезпечення на випадок безробіття.
- Особи, які працюють і можуть опинитися в статусі безробітних.
- Умови часткового безробіття.

Семінарське заняття 9

Тема 9: Управління в системі надання соціальних послуг особам, які опинилися у важких життєвих обставинах

Питання для усного опитування та дискусії

1. Загальна характеристика системи надання соціальних послуг
2. Правовий статус системи надання соціальних послуг, задля забезпечення адресної соціальної підтримки у складних життєвих обставинах.
3. Види соціальних послуг
4. Порядок надання соціальних послуг

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: батьки, які не виконують батьківських обов'язків; особи, які вчинили насильство за ознакою статі, домашнє насильство чи жорстоке поводження з дітьми; особи, до яких застосовуються заходи пробації; особи, яких судом направлено на проходження програми для кривдників; соціальний патронаж; догляд вдома; денний догляд; підтримане проживання; соціальна адаптація; соціальна інтеграція та реінтеграція; надання притулку; екстрене (кризове) втручання; консультування; соціальний супровід; представництво інтересів; посередництво (медіація); соціальна профілактика; натуральна допомога; фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, порушення зору; переклад жестовою мовою; догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних; супровід під час інклюзивного навчання; інформування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Надавачі соціальних послуг.
- Оплата соціальних послуг.
- Базові соціальні послуги.
- Підстави для припинення надання соціальних послуг.

Семінарське заняття 10

Тема 10: Управління в системі призначення та виплати соціальних допомог, компенсацій та пільг

Питання для усного опитування та дискусії

1. Загальна характеристика соціальних допомог, компенсацій та пільг.
2. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми
3. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю
4. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: державні соціальні допомоги; компенсаційні виплати; соціальні пільги; державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям; щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним; допомога на дітей одиноким матерям та тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме; тимчасова державна допомога дітям; соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошове забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам; соціальна допомога на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя та оплата послуг із здійснення патронату над дитиною (грошове забезпечення); допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Обчислення розміру допомоги малозабезпеченим сім'ям.
- Перелік обставин для припинення виплат за рішенням органу соціального захисту населення.
- Обставини, коли відпала потреба в наданні опіки (піклуванні) неповнолітньому.
- Компенсаційні виплати, пов'язані з санаторно-курортним лікуванням
- Правова основа для надання пільги

Семінарське заняття 11

Тема 11: Особливості управління в системі соціального забезпечення військовослужбовців та поліціантів

Питання для усного опитування та дискусії

1. Правові основи соціального захисту поліціантів
2. Правові засади соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей
3. Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: смерть (загибель) поліціанта за обставин, які характеризують виконання службових обов'язків; інвалідність, яка спричинена пораненням (контузією, травмою або каліцтвом) за певних обставин; часткова втрата працездатності; гарантії соціального захисту; пенсія за вислугу років; пенсія по інвалідності; пенсія в разі втрати годувальника.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Етапи процедури надання одноразової грошової допомоги.
- Обставини, які характеризують виконання обов'язків військової служби військовослужбовцем (крім військовослужбовця строкової служби).
- Порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерти) чи втрати працездатності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студента є однією з основних складових оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати базові елементи в організації рекреаційної діяльності.

Тема 5: Управління в системі пенсійного забезпечення

Завдання 1. Назвіть переваги та недоліки кожного з рівнів пенсійного забезпечення в Україні у табличній формі.

Завдання 2. Охарактеризуйте основні відмінності та спільні ознаки пільгового пенсійного забезпечення та пенсійного забезпечення за вислугою років.

Тема 6: Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

Завдання 1. Розмежуйте повноваження ЛКК та МСЕК щодо продовження листа непрацездатності

Завдання 2. Охарактеризуйте переваги запровадження електронного реєстру листків непрацездатності.

Тема 7: Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Завдання 1. Охарактеризуйте співвідношення між собою понять «стійка втрата професійної працездатності» й «інвалідність».

Завдання 2. Охарактеризуйте спільні та відмінні ознаки щодо порядку розслідування нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Тема 8: Управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття

Завдання 1. Обґрунтуйте ситуаційну задачу – Особа отримала допомогу на організацію підприємницької діяльності, однак розпочати власну справу не змогла, оскільки орендоване нею приміщення потребувало ремонту. Чи є підстави для повернення виплаченої допомоги по безробіттю?

Завдання 2. Обґрунтуйте чи встановлені обмеження щодо виплати допомоги по безробіттю особам, які були звільнені з роботи за угодою сторін.

Тема 9: Управління в системі надання соціальних послуг особам, які опинилися у важких життєвих обставинах

Завдання 1. Охарактеризуйте роль системи органів місцевого самоврядування у наданні базових соціальних послуг населенню.

Завдання 2. Охарактеризуйте принцип «гроші слідують за отримувачем соціальних послуг».

1.5. Індивідуальні завдання

Розробіть презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Проаналізуйте основні перепони до запровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи.
2. Охарактеризуйте найбільш вигідний вид довічної пенсії для учасника загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи.
3. Проаналізуйте основні перепони до запровадження за гальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи.
4. Обґрунтуйте доцільність збереження у законодавстві такої підстави для призначення одноразової грошової виплати в накопичувальній системі пенсійного забезпечення (обов'язковій та добровільній) як виїзд на постійне місце проживання закордон.
5. Охарактеризуйте особливості участі банків у недержавному пенсійному забезпеченні.
6. Охарактеризуйте роль страхових організацій у накопичувальній системі пенсійного забезпечення (обов'язковій та добровільній).
7. Охарактеризуйте умови та порядок корпоративного пенсійного страхування працівників.
8. Охарактеризуйте Договір про відшкодування Фондом соціального страхування Украхни санаторно-курортному закладу витрат за надані послуги із реабілітаційного лікування за вибором застрахованої особи з погляду реалізації принципу принципом «гроші ходять за людиною».
9. Охарактеризуйте правові наслідки для працівника-потерпілого у випадку відмови від переведення на легшу роботу.
10. Проаналізуйте гарантії щодо призначення медичної та соціальної допомоги для особи з інвалідністю та особи зі встановленою стійкою втратою професійної працездатности без встановлення інвалідности. Опишіть відмінності правового регулювання.
11. Охарактеризуйте основні спільні та відмінні ознаки оплатних громадських робіт та робіт тимчасового характеру.
12. Охарактеризуйте правові наслідки для особи передбачені законодавством у разі, коли вона відмовляється від участі в громадських роботах.
13. Охарактеризуйте гарантії працевлаштування, що встановлені для осіб після завершення професійного навчання.
14. Охарактеризуйте основні переваги навчання на підставі ваучера.
15. Охарактеризуйте спосіб, у який вирішується питання відповідальности за ненадання або неякісне надання соціальних послуг.
16. Проаналізуйте вимоги, яким мають відповідати надавачі соціальних послуг.
17. Охарактеризуйте пільгу та компенсацію як різновид соціальної виплати за рахунок держави.
18. Охарактеризуйте правові підстави для отримання допомоги при народженні двічі – в Країні, де народилася дитина і в Україні. Проаналізуйте міжнародні договори у сфері соціального забезпечення, які регулюють питання такої виплати.
19. Охарактеризуйте умови, коли особа втрачає статусу «одинокі матері».
20. Виокреміть основні відмінності та спільні ознаки державної соціальної допомоги на догляд, яка виплачується особам з інвалідністю з дитинства та особам з інвалідністю, які віднесені до 2-ої і 3-ої групи.
21. Охарактеризуйте встановлені законодавцем критерії для диференціації розмірів одноразової грошової виплати.
22. Назвіть відмінні та спільні ознаки щодо умов, розміру та порядку виплати соціального забезпечення поліціантам та військовослужбовцям.

23. Виокреміть та охарактеризуйте особливості призначення пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» у порівнянні з пільговим пенсійним забезпеченням.

24. Проаналізуйте Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та охарактеризуйте на його основі роль процедурних та соціально-страхових правовідносин у реалізації права на отримання страхових виплат.

25. Спростуйте або підтримайте тезу «Держава надає людині соціальне забезпечення». Опишіть участь державних інституцій у забезпеченні права на соціальне за безпечення.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Мета і завдання дисципліни «Управління соціальним забезпеченням».
2. Дисципліна «Управління соціальним забезпеченням» у системі взаємопов'язаних дисциплін.
3. Суть соціального забезпечення.
4. Принципи соціального забезпечення.
5. Основні наукові терміни і поняття дисципліни «Управління соціальним забезпеченням».
6. Поняття та ознаки соціальної держави
7. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики
8. Соціальні зобов'язання держави в сфері соціального забезпечення
9. Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія соціальної держави
10. Компоненти соціального забезпечення.
11. Функції соціального забезпечення.
12. Теорія соціального захисту
13. Концепції соціального забезпечення
14. Поняття правовідносин та органи управління соціальним забезпеченням
15. Сфера призначення соціального забезпечення
16. Власні (самоврядні) повноваження органів управління соціальним забезпеченням
17. Делеговані повноваження органів управління соціальним забезпеченням
18. Зловживання у сфері соціального забезпечення
19. Суть і необхідність державного регулювання
20. Основи державного регулювання у сфері соціального забезпечення
21. Система органів державного регулювання у сфері соціального забезпечення
22. Відповідальність у сфері соціального забезпечення
23. Система пенсійного забезпечення та його рівні в Україні
24. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
25. Пільгове пенсійне забезпечення
26. Порядок призначення та виплати пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
27. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
28. Особливості функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення
29. Загальна характеристика соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
30. Суб'єкти соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

31. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
32. Призначення та виплата матеріального забезпечення за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
33. Надання соціальних послуг за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності
34. Загальна характеристика соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності
35. Медико-соціальна експертиза потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання
36. Страхові виплати внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання
37. Страхові витрати на медичну і соціальну допомогу
38. Страхові виплати у разі втрати годувальника
39. Порядок здійснення страхових виплат за соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання
40. Загальна характеристика соціального страхування на випадок безробіття
41. Види матеріального забезпечення за соціальним страхуванням на випадок безробіття
42. Порядок призначення та виплати матеріального забезпечення за соціальним страхуванням на випадок безробіття
43. Види соціальних послуг за соціальним страхуванням на випадок безробіття
44. Загальна характеристика системи надання соціальних послуг
45. Правовий статус системи надання соціальних послуг, задля забезпечення адресної соціальної підтримки у складних життєвих обставинах
46. Види соціальних послуг
47. Порядок надання соціальних послуг
48. Загальна характеристика соціальних допомог, компенсацій та пільг
49. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми
50. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю
51. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю
52. Правові основи соціального захисту поліціантів
53. Правові засади соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей
54. Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб

1.6.2. Приклад залікового білета

- 1. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування*
- 2. Порядок призначення та виплати матеріального забезпечення за соціальним страхуванням на випадок безробіття*

2. Схеми нарахування балів

- 2.1. Нарухування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, та визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імени Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 13 лекційних занять за денною формою навчання.

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій												
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Денна	13	0,8	1,5	2,3	3,1	3,8	4,6	5,4	6,2	6,9	7,7	8,5	9,2	10,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 12 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів, наведений в таблиці:

№ з/п	11 тем	Номер теми											Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	-	-	-	-	3	3	3	3	3	-	-	15
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	5											5
	Усього балів												20

3. Рекомендовані джерела

3.1. Основні джерела

1. Безугла В., Загірняк Д., Шаповал Л. Соціальне страхування: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 208 с.
2. Бечко П., Мальований М., Бечко В. Соціальне страхування: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 496 с.
3. Віжунов О.В. Правове регулювання соціального забезпечення осіб з інвалідністю в Україні та країнах Європейського Союзу: авто реф. ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.05 К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2020. 20 с.
4. Власова О.І. Соціальна психологія організацій та управління: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 398 с.
5. Денисенко К. Державна політика у сфері соціального захисту: аналіз понятійно-категоріального апарату. Ефективність державного управління. 2017. Вип. 2 (51). Ч. 1. С.95-101.
6. Лаврухін В.В. Державне управління у сфері соціального захисту населення: теоретичні аспекти. Аспекти публічного управління. № 1-2 (15-16). 2015. С. 66-72.
7. Малімон В.І. Соціальна і гуманітарна політика: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. 352 с.
8. Мокрицька Н.П. Право соціального забезпечення: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 536 с.
9. Нариси з міжнародного та зарубіжного трудового права і права соціального забезпечення: монографія / В.М.Бесчастний, М.М.Клемпарський, О.В.Назимко; за заг. ред. В.М.Бесчастного. Харків: Право, 2017. 176 с.
10. Пенсійне забезпечення у солідарному рівні загальнообов'язкового державного пенсійного страхування / В.М.Андрії, О.Л.Кучма, Л.М.Сіньова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: Маслаков, 2018. 474 с.
11. Право соціального забезпечення: навч. посіб. / авт.: Ярошенко О.М., Слюсар А.М., Ветухова І.А. та ін.. Харків, 2019. 376 с.
12. Сирота І.М. Право соціального забезпечення та гарантії здійснення соціального захисту. Юридичний вісник. 2017. № 2. С. 73-78.
13. Управління соціальним забезпеченням: Практичний посібник для членів правління установ соціального забезпечення в Центральній та Східній Європі. Будапешт, 2005. 147 с.
14. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / [авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського: у 2 ч. - К.: НАДУ, 2009. - Ч. 1. - 456 с.
15. Чижов Д.А. Правовий механізм забезпечення соціального захисту людини в умовах військових конфліктів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2018. 20 с.

16. Шумило М.М. Рішення Європейського Суду з прав людини у сфері соціального захисту та їх наслідки для України. Правова держава. Вип. 28. 2017. С. 212–219.

3.2. Допоміжні джерела

17. Андрієв В. В. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: автореф. ... канд. юридичних наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення Луганськ: Східноукраїнський нац. ун-т ім. В. Даля, 2011. 20 с.

18. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. Вид. 5-те, перероб. і доп. К.: ЦУЛ, 2014. 448 с.

19. Болотіна Н. Б. Соціальне законодавство України. Гендерна експертиза. Відп. ред. Т. М. Мельник. К.: Логос, 2001. 82 с.

20. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. К.: Знання, 2005.

21. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту в Україні : навч. посіб. К.: Знання, 2008. 663 с.

22. Бориченко К.В. Механізм правового регулювання відносин у праві соціального забезпечення. Правові горизонти. 2019. № 14. С. 34–39.

23. Бориченко К.В. Соціальний захист сімей з дітьми за законодавством України: автореферат... канд. юридичних наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. Одеса: Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», 2015. 20 с.

24. Бородкін М. В. Юридичні факти як підстави виникнення соціальнозабезпечувальних правовідносин: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2018. 20 с.

25. Бурак В.Я. До питання про джерела права соціального забезпечення. Вісн. Львів. ун-ту. Сер. юрид. Вип. 38. Львів, 2003. С. 362–368.

26. Гаврилова О.О. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: автореф. ... канд. юридичних наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2015. 21 с.

27. Глущенко С.А. Адміністративно-правові засади пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 18 с.

28. Князькова Л.М. Правові питання забезпечення пенсіями за вислугу років працівників органів внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2001, 19 с.

29. Костюк В. Проблеми гармонізації законодавства України щодо прав осіб з інвалідністю з відповідними стандартами Європейського Союзу. Право України. 2016. № 8. С. 47–54.

30. Котикова А.І., Бабич М.М., Циноборенко А.С. Проблеми реалізації регіональної політики соціального захисту в умовах Євроінтеграції: пенсійне забезпечення. Ефективна економіка. 2018. № 1.

31. Кульчицька О.І. Суб'єкти права соціального забезпечення України: автореф. ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2007. 20 с.

32. Ласько І.М. Система джерел права соціального забезпечення України: автореф. ... канд. юридичних наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького, 2015. 16 с.

33. Лесько Н.В. Адміністративно-правове забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 Львів, 2019. 36 с.

34. Малюга Л.Ю. Адаптація соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу: автореф. ... д-ра юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2020. 40 с.

35. Мельник В.П. Соціальний захист осіб з інвалідністю: теоретикоправові проблеми: автореф. ... д-ра юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2020. 35 с.
36. Мельник О.Я. Міжнародні договори у системі джерел права соціального забезпечення України: автореф. ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2020. 20 с.
37. Мокрицька Н.П. Проблеми права соціального захисту: навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 428 с.
38. Наукові праці Пилипенка Пилипа Даниловича. Вибране. Дрогобич. Коло, 2013. 408 с.
39. Оклей І. В. Правове регулювання пенсійного забезпечення та надання соціальних послуг в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2008. 12 с.
40. Пилипенко П. Д. Про право зайнятості, або нові контури трудового права. Право України, 2014, С. 197–207.
41. Пенсійні правовідносини в Україні : монографія / Н.М.Хуторян та ін.; відп. ред.: Н.М.Хуторян, Я.В.Сімутіна; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. К.: Юридична думка, 2013. 274 с.
42. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти: монографія / С. М.Синчук; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 421 с.
43. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні: монографія / Н.М.Хуторян, М.М.Шумило, М.П.Стадник та ін. К.: Ін Юре, 2012. 540 с.
44. Право соціального забезпечення України : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П.Д.Пилипенко, В.Я.Бурак, С.М.Синчук та ін.; за ред. П.Д.Пилипенка. Вид. 4-те, переробл. і доповн. К.: Ін Юре, 2014. 480 с.
45. Право соціального забезпечення: навч. посіб. / авт.: Ярошенко О.М., Слюсар А.М., Ветухова І.А. та ін.. Харків, 2019. 376 с.
46. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства: монографія [Н.М.Хуторян та ін.; наук. ред.: Н.М.Хуторян, М.М.Шумило; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ: Ніка-Центр, 2015. 315 с.
47. Правові проблеми трудового та пенсійного законодавства України в контексті євроінтеграції: монографія / Н.М.Хуторян та ін.; відп. ред. Н.М.Хуторян; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. Харків: Право, 2018. 255 с.
48. Сивак С.М. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 Львів, 1999. 170 с.
49. Сирота І.М. Право соціального забезпечення та гарантії здійснення соціального захисту. Юридичний вісник. 2017. № 2. С. 73–78.
50. Сорочишин М.В. Правові аспекти соціального діалогу у сфері праці: монографія; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Юридична література, 2014. 208 с.
51. Старосельцева О.В. Інституційна природа загальнообов'язкового державного соціального страхування. Форум права, 2017. № 5. С. 375–381.
52. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: навч. посіб. К., 2005. 405 с.
53. Стрепко В.Л. Правові засади регулювання соціальних допомог в Україні автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 . Київ, 2007. 16 с.
54. Тимофіїв Р.М. Роботодавець як суб'єкт соціального захисту працівників: автореферат... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення Львів: Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2019. 20 с.
55. Харитоновна Л.І. Судова практика як джерело права соціального забезпечення. Актуальні проблеми держави і права. 2008. Вип. 37. С. 55–60.
56. Шалієвська Л.І. Пенсійне забезпечення: зарубіжний досвід та уроки для України. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 4. С. 96–100.
57. Шумило М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців: монографія. К, 2010. 272 с.

58. Яковлева Г.О. До визначення поняття та природи соціальних ризиків у праві соціального забезпечення. Право та інновації. 2018. № 2. С. 49–53
59. Ярошенко О.М. Поняття та види принципів права соціального забезпечення. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2010. № 17. С. 32–39.
60. Ярошенко І.С. Право соціального забезпечення: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2005. 232 с.
61. Mashaw J.L., Pakutka J.R., Marmor Th.R. Social Insurance America's Neglected Heritage and Contested Future. Yale University, 2013. 328 p.
62. Rejda G.E. Social Insurance and Economic Security: textbook. 2012. 432 p.
63. . Social determinants approaches to public health : from concept to practice / Geneva: World Health Organization, 2011. 209 p.
64. Social Security Program: Throughout the World: Europe, 2008 [Електронний ресурс]. Access mode: <http://www.ssa.gov/policy>.
65. Social Work. An Introduction to Contemporary Practice / Kate Wilson, Gillian Ruch, Mark Lymbery, Andrew Cooper. 2nd Edition. Jun 2011. 760 p.

8.Інформаційні ресурси в Інтернеті

https://www.pfu.gov.ua/	Пенсійний фонд України
https://nssu.gov.ua/	Національна соціальна сервісна служба України
https://www.msp.gov.ua/	Міністерство соціальної політики України
http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index	Фонд соціального страхування України
http://www.freefullpdf.com/	База даних наукових публікацій
http://www.nbu.gov.ua	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
http://lib.rada.gov.ua/static/about/wellcome.html	Бібліотека Верховної Ради України
http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3	Наукова бібліотека імени М.Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
https://library.ukma.edu.ua/	Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»